

STUDENTENRECHTEN

Unaniem goedgekeurd op Algemene Vergadering van 22 maart 2007

Hoewel we mensenrechten als een evidentie beschouwen, zijn mensenrechtenschendingen nog steeds dagelijkse kost. Ook studenten, docenten en academici zijn hier bij regelmaat van de klok slachtoffer van. VVS is dan ook erg bezorgd om deze problematiek. Het spreekt vanzelf dat VVS de rechten van de mens in al haar vormen en kleuren onderschrijft. Het heeft geen nut te pleiten voor democratisch onderwijs indien we geen aandacht hebben voor de problemen van de democratische maatschappij in het algemeen.

Voor VVS moet elke jongere evenveel kansen krijgen om te participeren aan hoger onderwijs, onafhankelijk van sociale klasse, etnisch-culturele achtergrond, financiële situatie, geloofsovertuiging, geslacht, seksuele voorkeur,... Het heeft echter geen nut om maatregelen te bepleiten om de situatie van deze bevolkingsgroepen in het hoger onderwijs te verbeteren als we geen aandacht hebben voor de gelijkheid van kansen in de maatschappij in het algemeen.

Het verleden heeft bewezen dat de studentenbeweging, vanuit haar unieke positie van onafhankelijke drukingsgroep bestaande uit geëngageerde jonge mensen met frisse ideeën, een belangrijke factor kan zijn in het tot stand brengen van maatschappelijke veranderingen.

Aldus houdt VVS zich het recht voor, en vindt zij zelfs dat het haar plicht is om als drukingsgroep op te treden in het kader van maatschappelijke problemen die het zuiver onderwijskundige kader overstijgen.

VVS onderschrijft in haar statuten volgende Internationale verdragen, verklaringen en wetten:

1. de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens van 10 december 1948 zoals geëxpliciteerd in het Internationaal Verdrag van 19 december 1966 inzake burgerrechten en politieke rechten en het Internationaal Verdrag van 19 december 1966 inzake economische, sociale en culturele rechten, en hun respectieve protocollen;
2. het Verdrag van 4 november 1950 tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, het Europees Sociaal Handvest van 18 oktober 1961 en hun respectieve protocollen;
3. het Verdrag van 20 november 1989 inzake de rechten van het kind;
4. de wet van 30 juli 1981 tot bestraffing van bepaalde door racisme en xenofobie ingegeven daden;
5. de wet van 25 februari 2003 ter bestrijding van discriminatie.

1. STUDENTENRECHTEN = MENSENRECHTEN

Mensenrechten en onderwijs zijn twee intrinsiek gerelateerde onderwerpen. Het recht op onderwijs is een mensenrecht. Om van dit recht ten volle gebruik te kunnen maken, is het nodig dat een student(e) over zekere andere rechten beschikt.

- Vrije meningsuiting, waarvoor het hoger onderwijs een belangrijk platform biedt
- Privacy
- Veiligheid
- Toegang tot gezondheidszorg
- Ondersteuning in de voorziening van de basisbehoeftes (voeding, huisvesting, recht op werk)
- Vrijheid van vereniging
- Inspraak en volwaardige democratische participatie

Al deze rechten staan in de Universele verklaring van de rechten van de mens.

Iedereen heeft het recht op gelijke toegang tot alle vormen van onderwijs (lager, middelbaar en hoger). Het middelbaar onderwijs moet toegang bieden tot het hoger onderwijs. Iedereen met voldoende motivatie en capaciteiten heeft recht op toegang tot het hoger onderwijs. Eens in het hoger onderwijs zou iedereen het recht moeten hebben op voltooiing. Eens ingeschreven in een opleiding, moet het de student toegestaan worden deze opleiding af te ronden.

Onderwijs is een essentieel middel voor de zelfontplooiing van een persoon en het versterken van het respect voor de fundamentele mensenrechten. Het zet aan tot kritisch denken. Onderwijs helpt het promoten van tolerantie, respect, begrip tussen verschillende staten en etnische, culturele of religieuze groepen. Onderwijs speelt een cruciale rol in de democratisering van samenlevingen.

2. STUDENTENRECHTEN IN DE WERELD

In dit stukje schetsen we een aantal frappante casussen. Deze lijst is helaas allesbehalve exhaustief. Deze casussen dienen enkel en alleen als illustratie. Mensenrechten en studentenrechten zijn immers geen vage begrippen in allerhande breedsprakige conventies en verdragen. Schendingen ervan raken maar al te veel studenten op dagdagelijkse basis.

2.1. FILIPIJNEN

De mensenrechtensituatie in de Filippijnen is op zijn zachtst gezegd precair te noemen. Onder de huidige president blijken er heel wat mensen gericht vermoord te worden door 'onbekenden', vooral mensen die actief zijn binnen middenveldorganisaties, vakbonden en jongerenorganisaties lijken daarbij gevisieerd te worden. De mensenrechtenorganisatie Karaptan telde al 4.207 gevallen van mensenrechtenschendingen onder de huidige presidenten (sedert het aftreden van dictator Marcos). Ook voor studenten-activisten is de situatie zeker niet evident. Sinds 2001 zijn er al meer dan 100 jongeren en studenten vermoord.

Zo werd op 19 maart 2006 Cris Hugo, een laatstejaarsstudent journalistiek aan de Bicol Universiteit van de Filippijnen en voorzitter van de lokale afdeling van de studentenclub Alpha Phi Omega en lid van het bureau van de League of Filipino Students vermoord toen hij samen met een van zijn proffen de campus uitliep. Hij had al herhaaldelijke doodsbedreigingen ontvangen, maar dit had zijn engagement niet kunnen intomen. Dit is een regelrechte aantijging van het recht op vrije meningsuiting en verenigingsvrijheid, maar meer nog van het recht op basisrecht van veiligheid.

2.2. PALESTINA

Het spreekt voor zich dat oorlog en bezetting geen optimale omstandigheden creëren om in te studeren. Maar de situatie wordt nog verergerd door een reeks systematische mensenrechtenschendingen, zowel in de 'bezette gebieden' als in Israël zelf.

De Palestijnen die nog in Israël zelf wonen krijgen heel wat discriminaties te verduren. Studenten die zich willen inschrijven aan een Israëlische universiteit en die behoren tot wat een 'minderheid' wordt genoemd, dienen een 'Character Reference' te gaan halen bij de politie. Deze 'aanbevelingsbrief' mag in geen geval verward worden met ons 'bewijs van goed zedelijk gedrag'. Dit is bij ons een bewijs dat je geen strafblad hebt en in bepaalde gevallen dat je geen voorwerp bent van een gerechtelijk onderzoek naar drugsdelicten, zedenschendingen en aanverwante misdrijven. De aanbevelingsbrief waarvan sprake is een verklaring van de politie dat van ze de student in kwestie kennen en dat ze geen weet hebben van enige betrokkenheid in wat dan 'staatsgevaarlijke activiteiten' wordt genoemd, zoals het hebben van een zeker sympathie voor de Palestijnse zaak. Deze referentie wordt dan ook vrij weinig afgeleverd aan Palestijnen die in Israël leven. Deze aanbevelingsbrief is op zijn minst een inbreuk van het recht op privacy.

In de bezette gebieden zijn er 12 Palestijnse instellingen voor hoger onderwijs. Het hoge aantal instellingen heeft alles te maken met het feit dat ze in bezet gebied liggen, regio's die opgedeeld zijn en van elkaar afgesneden door het Israëlisch leger. Deze instellingen bevinden zich in een zeer precaire financiële situatie ten gevolge van de bezetting. Ze krijgen ook zeer regelmatig te maken met invallen van het Israëlisch leger en dit onder het mom van de 'strijd tegen het terrorisme'.

Daarenboven is het zeker niet evident om aan die universiteiten te studeren. De studenten worden op dagdagelijkse basis onderworpen aan pesterijen en kunnen niet gaan en staan waar ze willen. De beruchte check-points, de Muur en de regelmatige lock-downs van bepaalde gebieden zijn allesbehalve bevorderlijk voor de studiegeest. Daarenboven hebben al heel wat internationale instanties aangeklaagd dat bij controles studenten gericht gepest worden en vaak uren worden tegengehouden, zodat bijleren uiteraard erg moeilijk wordt. Hiermee wordt het mensenrecht op onderwijs geschonden.

2.3. WIT-RUSLAND

De situatie in Wit-Rusland op vlak van studentenrechten draait voornamelijk rond zogenaamde politieke studentenrechten. Echter, studenten moeten het recht hebben om zich te organiseren en om hun politieke overtuiging te kunnen uiten. De casus van ESIB-bestuurslid Taciana Khoma in 2006 is schrijnend. Zij werd na haar verkiezing uit haar universiteit gezet omwille van haar engagement. Dit is onaanvaardbaar: wat ook de politieke omstandigheden zijn, een student mag niet verhinderd worden om zijn of haar studies af te maken omwille van zijn of haar politieke standpunten. Studenten moeten in deze situatie het recht behouden van vereniging en vrije meningsuiting. In Wit-Rusland legt het regime echter hieraan al beperkingen op zodat van democratische participatie geen sprake kan zijn.

Ook recenter werden in Wit-Rusland politiek actieve studenten opgepakt, vlak voor ze konden deelnemen aan de gemeentelijke verkiezingen. In 2006 werd na een politierazzia tijdens een kerstfeestje – georganiseerd door een studentenbeweging – een studente aangehouden op verdenking van het 'systematisch overtreden van de universiteitsregels'. Twee dagen later kreeg ze het bericht niet meer welkom te zijn op haar universiteit.

2.4. IRAK

Ook in Irak bevinden studenten zich in de moeilijke situatie van oorlog en bezetting. De chaotische situatie waarin het land zich momenteel is beland, maakt het voor studenten en academici ronduit levensgevaarlijk. Het recht op veiligheid wordt hier op dagelijkse basis geschonden.

Bijzonder verontrustend daarbij is dat er een systematische moordcampagne aan de gang is, waarbij academici doelbewust gevisieerd worden. Tussen 2003 en 2006 zijn zo'n 270 Iraakse academici vermoord. Ook bomaanslagen veroorzaken vele doden. Hierbij worden vaak overheidsgebouwen getroffen, zoals universiteiten en scholen.

Het lijkt ons evident dat de bezettingstroepen een verpletterende verantwoordelijkheid hebben voor de toestand waarin Irak zich momenteel bevindt. Het vrijwaren van studentenrechten en het garanderen van een veilige schoolomgeving, lijkt ons echter cruciaal om een toekomstige leidinggevende klasse van eigen bodem te creëren die in staat is om het land uit de impasse te helpen en de Irakese samenleving te democratiseren.

3. STUDENTENRECHTEN IN DE WERELD BIJ ONS

Studentenrechten worden zelfs dichter bij huis geschonden. Het zou hypocriet zijn om in andere landen de situaties aan te kaarten, maar selectief blind te zijn voor vergelijkbare situaties in eigen land.

Een aanzienlijk deel van de asielzoekers en andere categorieën buitenlanders die hier in België een nieuw leven willen opbouwen, zien studies in het hoger onderwijs als een hefboom tot integratie omdat het hun kansen op een duurzame tewerkstelling behoorlijk vergroot. Binnen het Vlaamse inburgeringsbeleid wordt een pedagogisch traject om diezelfde redenen ook gestimuleerd. Ontvankelijk verklaarde asielzoeker en erkende vluchtelingen hebben ook recht op een studiebeurs.

Vaak riskeren ze wel tijdens hun studietraject uitgeprocedeerd te geraken en in de illegaliteit terecht te komen, eventueel via een grijs statuut. Juridisch gezien ben je dan illegaal, maar er is nog steeds een procedure lopende. Samen met deze administratieve problemen komt ook vaak de onderwijsloopbaan zwaar onder druk te staan. Niet alleen door de stress die dit veroorzaakt, maar ook door het instellingsbeleid. Vaak mogen de studenten zich niet opnieuw inschrijven, ook al hebben ze studievoortgang gemaakt. Aan sommige instellingen bestaat zelfs de praktijk om de verblijfsdocumenten van studenten in precare statuten maandelijks te controleren en de gegevens door te spelen aan de Dienst Vreemdelingenzaken.

VVS vraagt dat deze studenten ook het recht zouden krijgen om hun studies te vervolmaken in België, ook al is hun verblijfsvergunning vervallen. Immers, zonder de bekroning met een diploma zou de investering van onze samenleving in deze mensen en hun studies redelijk zinloos zijn geweest. Zelfs als ze na hun studies zouden terugkeren naar hun herkomstland, dan nog heeft een diploma hoger onderwijs een enorme meerwaarde.

Bovendien getuigt een succesvolle deelname aan hoger onderwijs in de regel van een geslaagde inburgering en de wil om zichzelf verder te bekwalen en zich nuttig te willen maken in de Belgische samenleving. Studenten die moeite doen in hun opleiding om te vorderen geven blijk van een wens naar integratie. Een aangevatte studie zou daarom een criterium voor regularisatie moeten worden opgenomen. Het gaat hier immers om mensen die zich blijvend in ons land willen vestigen en dankzij hun diploma hoger onderwijs geen kost maar een duidelijke meerwaarde betekenen.

Tenslotte is het zo dat zelfs studenten die worden geregulariseerd niet gespaard blijven van moeilijkheden. De eerste jaren krijgen ze in afwachting van hun definitieve verblijfsdocumenten, tijdelijke vergunningen waaraan vaak de voorwaarde van tewerkstelling is gekoppeld. Door deze bijkomende voorwaarde zien ze zich vaak genoodzaakt hun studies in het hoger onderwijs te staken om betrekking te zoeken. Een diploma hoger onderwijs is misschien niet de snelste weg naar de arbeidsmarkt, maar wel de meest duurzame. VVS wil daarom dat studies in het hoger onderwijs op gelijke voet worden behandeld en een voldoende voorwaarde zijn opdat studenten hun verblijfsdocumenten van beperkte duur kunnen verlengen.

4. ROL VAN DE ACTOREN

4.1. POLITIEK

De politiek heeft de grootste macht in handen om positieve kenteringen te veroorzaken in deze situaties in binnen- en buitenland. Er moet grote aandacht gaan naar situaties waarin het recht op onderwijs aan mensen wordt ontzegd of bemoeilijkt. Regimes die dit doen beogen maar één doel: de eigen macht vrijwaren door de bevolking op intellectuele wijze te onderdrukken. Dit is onaanvaardbaar. Daarom eist VVS ook van alle ministers en de volksvertegenwoordigers dat zij politieke druk zetten op regimes die mensenrechten in het algemeen – en in het bijzonder bij studenten – aan hun laars lappen.

Ook de Europese Unie en de Europese Parlementsleden kunnen hun rol vervullen in het bespelen van lidstaten, buurlanden of derde landen. Elke politieke actor op elk niveau moet de oogkleppen afwerpen en alles in zijn macht aanwenden om een kentering te veroorzaken in deze precaire situaties.

Voor de situatie in eigen land verwachtten we niet minder dat de bevoegde ministers en het parlement speciale aandacht schenken aan het zwaard van Damocles dat asielzoekers en andere buitenlanders boven het hoofd hangt. Het toekennen van het recht op vervolmaking en het opnemen van het volgen van onderwijs als één van de regularisatiecriteria, is dan ook een minimale verwachting van VVS.

4.2. ACADEMISCHE WERELD

Evenzo hoort de academische wereld haar verantwoordelijkheid op te nemen. De academische boycot van Zuid-Afrika ten tijde van het misdadige Apartheidsregime kan inspirerend werken. Zo zijn er momenteel al een aantal initiatieven die de academische wereld oproepen om Israël te boycotten, tot de instellingen in kwestie zich duidelijk uitspreken tegen de misdadige studentenrechtenschendingen. Maar het kan ook met een positieve actie, zoals de recent samenwerkingsovereenkomst tussen de Universiteit Gent en de Palestijnse BirZeit Universiteit.

Daarnaast is ook het voorbeeld van de universiteit in Vilnius positief. Zij geeft studenten die niet meer welkom zijn in Wit-Rusland, de mogelijkheid om hun studies te vervolmaken. Ondanks deze positieve noot moeten studenten het recht blijven behouden hun studies te vervolmaken op de plaats van aanvang.

Maar ook bij ons draagt de academische wereld een verantwoordelijkheid. Het is de taak van de instellingen van hoger onderwijs om het recht op onderwijs te vrijwaren. Instellingen mogen selecteren op basis van toelatingsvoorwaarden zoals diplomavereisten en taalbeheersing, maar mogen geen bijkomende toelatingsvoorwaarden stellen in de vorm van verblijfsdocumenten. Elke student heeft het basisrecht op privacy en gegevens mogen niet zomaar doorgegeven worden. Als instellingen zich laten inschakelen in de controlepraktijken van binnenlandse zaken, komt hun basisopdracht om het recht op onderwijs te garanderen in het gedrang.

4.3. STUDENTEN

Naast bovengenoemde actoren heeft de studentenbeweging haar verantwoordelijkheid op te nemen, dit door informatie te verspreiden over dergelijke onaanvaardbare toestanden en door solidariteit te betuigen met de slachtoffers. Recente voorbeelden daarvan zijn de acties binnen de Europese studentenbeweging als steun aan de Wit-Russische studenten en de steun die VVS gaf aan de Stop The Killings -campagne rond de situatie in de Filippijnen. Bewustmaking van studenten is al een stap in de goede richting, maar studenten hebben de plicht om acties te ondernemen die een oplossing bieden voor deze wanpraktijken. Net als in het verleden kunnen studenten vanuit hun unieke positie als onafhankelijke drukkingsgroep, op belangrijke maatschappelijke veranderingen aansturen of zelfs doorvoeren. VVS ziet dit standpunt dan ook als een eerste stap, maar zal actoren uit de politieke en academische wereld blijvend informeren over deze wantoestanden.

5. CONCLUSIE

Bij dit standpunt kan er maar één conclusie zijn. Elke student is een mens. Elke mens heeft rechten. Het is daarom een evidentie dat studenten basisrechten hebben. Die moeten ten allen tijden gewaarborgd, beschermd en verdedigd worden.